

Doordecentralisatie; een lust of een last?

Door: Schoolfacilites

Een aantal schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs nam de regie over hun huisvesting in eigen hand. Inmiddels is er meer dan 15 jaar ervaring opgedaan. Wat gaat goed en wat kan beter? Bouwstenen dook in de recent verschenen evaluaties van Nijmegen en Breda.

Het doel van doordecentralisatie is het verbeteren van de onderwijshuisvesting. De gedachte is dat als bouw en onderhoud in één hand bij de schoolbesturen worden ondergebracht, zij beter in staat zijn een integrale afweging te maken en de beschikbare middelen efficiënter in te zetten.

Fors in scholen geïnvesteerd

Uit de evaluaties zien we dat zowel in Nijmegen als Breda fors is geïnvesteerd in nieuwbouw en renovatie van de schoolgebouwen. Qua planning liggen ze op koers. Zo is in Nijmegen in 17 jaar tijd circa 35% van de gebouwen voor het primair en speciaal onderwijs en 75% van de gebouwen voor het voortgezet onderwijs, vernieuwd. Dat is sneller dan gemiddeld in Nederland. Of dat ondanks of dankzij de doordecentralisatie is, is moeilijk vast te stellen, maar er zit in ieder geval vaart in.

Flexibele inzet gebouwen

De evaluaties laten ook zien dat de schoolbesturen planmatig met de gebouwen omgaan. Er zijn integrale huisvestingsplannen en meerjarenonderhoudsplannen

gemaakt. De voorraad gebouwen is geoptimaliseerd en er wordt geanticipeerd op tijdelijke groei en krimp, onder andere door de inzet van tijdelijke lokalen. Dat laatste gebeurt vooral in het primair onderwijs. Daar waar sprake is van leegstand van lokalen, leidt dit niet direct tot financiële problemen. Eventuele overcapaciteit wordt ingezet voor bijvoorbeeld verhuur aan kinderopvangorganisaties of andere aan het onderwijs gelieerde organisaties.

Heel andere relatie

Bij doordecentralisatie verandert de relatie tussen de gemeente en de schoolbesturen. De gemeente behoudt de wettelijke zorgplicht en de schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. De evaluatie van Nijmegen

ademt een sfeer uit van een goede samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen. Hoe anders is dat in de evaluatie van Breda. Daar is de onderwijshuisvesting op een te grote afstand van de gemeente komen te staan, waardoor het moeilijker is om strategische beslissingen te nemen, bijvoorbeeld ten gevolge van veranderende regelgeving of het stichten van nieuwe scholen. Goede samenwerkingsafspraken blijken onontbeerlijk.

Bang voor de toekomst

Net als bij andere gemeenten en scholen zijn er in Nijmegen en Breda zorgen over de financiële middelen waarmee gewerkt moet worden. Er is een grote discrepantie tussen de vergoeding vanuit het Rijk, de VNG-norm en de werkelijke kosten die door veranderende regelgeving zoals (B)ENG, gasloos- en stikstofarm bouwen, inflatie en rentestijging nog groter worden.

Dit is een groot punt van zorg van zowel gemeenten als de schoolbesturen. Dit heeft zijn doorwerking in de mogelijkheden en het investeringstempo met betrekking tot nieuwbouw en renovatie van onderwijshuisvesting.

Doordecentralisatie onderwijshuisvesting

Eind jaren '90 van de vorige eeuw heeft het Rijk haar taak te voorzien in de huisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs gedecentraliseerd. Het economisch eigendom van de grond en gebouwen werd daarbij aan gemeenten overgedragen en de kapitaallasten voor nieuwbouw en groot onderhoud via het gemeentefonds vergoed. Gemeenten hebben het recht deze taak door te decentraliseren naar de scholen.

Evaluatie decentralisatie

In 2021 werd deze decentralisatie door diverse wetenschappers geëvalueerd. Daaruit komt naar voren dat de burger recht heeft op een gezonde leeromgeving, maar het zicht daarop ontbreekt omdat er teveel partijen tussen zitten. Het beleid is het resultaat van een onderhandeling tussen gemeenten en scholen waardoor het niet meer serieus ter discussie staat. Dat verzwakt de democratie. Om de beoogde integraliteit te bewerkstelligen en partijen in de goede richting

te bewegen moet ook het democratisch gehalte worden versterkt en moeten gemeente over de juiste doorzettingsmacht kunnen beschikken, aldus de onderzoekers. In het onderzoeksrapport worden voorstellen voor verbetering gedaan. Een IHP is daar geen onderdeel van (volgens auteurs waarschijnlijk niet effectief).

Meer informatie

Kijk voor meer informatie over het onderzoek naar de decentralisatie en de evaluaties van de doordecentralisatie in Nijmegen en Breda op Bouwstenen.nl

